

**L'Eneida**

Codi: 104201  
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2503702 Ciències de l'Antiguitat	OB	2	2
2504394 Estudis d'Anglès i de Clàssiques	OB	2	2

**Professor/a de contacte**

Nom: Sebastia Giralt Soler

Correu electrònic: [sebastia.giralt@uab.cat](mailto:sebastia.giralt@uab.cat)

**Idiomes dels grups**

Podeu accedir-hi des d'aquest [enllaç](#). Per consultar l'idioma us caldrà introduir el CODI de l'assignatura. Tingueu en compte que la informació és provisional fins a 30 de novembre de 2023.

**Equip docent**

Gerard Gonzalez Germain

**Prerequisits**

S'entén que l'estudiant ja ha assimilat els continguts lingüístics de morfosintaxi avançats a les assignatures "Elements de Llengua Llatina" i "Textos Narratius Llatins" de primer curs i a "Historiografia i Oratòria Llatines" de segon. Per tant aquests continguts no seran objecte d'explicació.

Per cursar aquesta assignatura és aconsellable haver superat "Elements de Llengua Llatina" i "Textos Narratius Llatins".

**Llengua d'impartició**

L'estudiant ha de tenir la disposició de seguir les classes impartides en català i de fer servir materials escrits en aquesta llengua, però pot utilitzar en el seu treball o la seva participació el castellà o una altra llengua pròxima.

**Objectius**

En acabar el curs l'estudiant haurà de ser capaç de:

- Aplicar tècniques de comprensió ràpida del text llatí amb ajut del diccionari.
- Comprendre un text llatí sense usar el diccionari.

- Traduir un text de L'Eneida d'aproximadament 20 versos en 1.30h.
- Respondre qüestions de gramàtica, de mètrica i d'estilística referides a un fragment de L'Eneida.
- Respondre qüestions sobre l'estructura i l'argument de L'Eneida de Virgili.
- Relacionar el contingut de L'Eneida de Virgili amb aspectes de la seva tradició posterior.

## Competències

### Ciències de l'Antiguitat

- Aplicar els coneixements gramaticals adquirits a l'anàlisi i comprensió dels textos grecs i llatins.
- Comentar un text literari aplicant-hi coneixements sobre gèneres, mètrica i estilística.
- Expressar-se oralment i per escrit en el llenguatge específic de la història, de l'arqueologia i de la filologia, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Interpretar textos escrits en llatí i en grec per conèixer la història i les civilitzacions clàssiques.
- Interrelacionar coneixements lingüístics, històrics i arqueològics del món antic amb coneixements d'altres àmbits de les humanitats, principalment de la literatura, de la filosofia i de l'art antics.

### Estudis d'Anglès i de Clàssiques

- Aplicar la metodologia d'anàlisi i els coneixements sobre gèneres, mètrica i estilística per comentar textos literaris i analitzar la cultura i la història dels països de parla anglesa i del món antic.
- Demostrar coneixements gramaticals de les llengües grega i llatina i la seva aplicació a l'anàlisi i la comprensió dels textos grecs i llatins.
- Identificar i interpretar els textos literaris de diferents llengües i analitzar-ne els trets genèrics, formals, temàtics i culturals d'acord amb conceptes i mètodes propis del comparatisme i de la teoria literària.
- Interpretar textos escrits en llatí i grec per conèixer la història i les civilitzacions clàssiques.
- Interrelacionar coneixements lingüístics i històrics del món antic amb coneixements d'altres àmbits de les humanitats, principalment de la literatura i de l'arqueologia.

## Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els components morfosintàctics d'un text llatí, identificant aquells que són propis d'un gènere literari o variant lingüística determinada.
2. Elaborar comentaris holístics sobre un determinat aspecte del món romà a partir de la lectura dels textos llatins proposats.
3. Elaborar un comentari estilístic d'un text llatí.
4. Elaborar un comentari mètric d'un text llatí en vers.
5. Elaborar un discurs organitzat i correcte, oralment i per escrit, en la llengua corresponent.
6. Explicar el context de les obres literàries, els personatges i els temes i tòpics que s'han transmès a la tradició posterior.
7. Fer servir tècniques ràpides de comprensió del text basades en els recursos semàntics que proporciona el coneixement del català, de l'espanyol i, si escau, d'altres llengües romàniques.
8. Identificar en els textos llatins les característiques d'un determinat gènere literari.
9. Reconèixer els temes i els tòpics emanats de les obres llatines objecte d'estudi a les tradicions literària i artística europees.
10. Reconèixer els temes i tòpics que emanen de les obres llatines objecte d'estudi en les tradicions literària i artística europees.
11. Traduir fragments de les obres llatines proposades.
12. Utilitzar tècniques ràpides de comprensió del text basades en els recursos semàntics que proporciona el coneixement del català, de l'espanyol i, si escau, d'altres llengües romàniques.

## Continguts

## I. Introducció a Virgili i l'Eneida

1. La literatura de l'època d'August. Context històric, polític i social.
2. Virgili. Biografia i obra.
3. L'*Eneida*, una epopeia per als romans.
4. La recepció i la tradició de l'*Eneida*.

## II. Antologia de passatges per traduir.

### III. Morfosintaxi.

S'entén que l'estudiant ja ha assimilat els continguts morfosintàctics avançats a les assignatures "Elements de Llengua Llatina" i "Textos Narratius Llatins" de primer curs i a "Historiografia i Oratòria Llatines" de segon. S'insistirà només en aquelles peculiaritats pròpies de la llengua poètica, en general, i de la poesia de Virgili, en particular:

#### *Morfosintaxi nominal.*

- Arcaïsmes morfològics
- Flexió dels noms grecs
- Ús de l'acusatiu per expressar la relació (acusatiu grec)
- Ús de l'acusatiu / datiu per expressar el moviment
- Ús de les preposicions.

#### *Morfosintaxi verbal.*

- L'imperatiu futur.
- Repàs de les formes nominals.
- El supí.

#### *Sintaxi de l'oració.*

- El període condicional.

## IV. Nocions sobre estilística aplicada a L'Eneida

- Ordre dels mots: hipèrbaton i concordança.
- Figures retòriques (hipàllage, metonímia, sinècdoque, al·literació, anàfora, anàstrofe, asíndeton, bícolon, braquilogia, el·lipsi, hipèrbole, hendíadis, lítotes, polisíndeton, quiasme, símil, tmesi, trícolon, zeugma).

## V. Nocions sobre la mètrica de l'hexàmetre

- Quantitat vocàlica i quantitat sil·làbica
- Hexàmetre dactílic.
- Fenòmens prosòdics: elisió.
- Cesures: trihemímera, penthemímera, trocaica, heptemímera, dièresi bucòlica. Ús simple i combinat.

## Metodologia

## Metodologia

Les classes presencials seran eminentment pràctiques. El professor dedicarà temps a:

- Llegir, traduir i comentar la selecció de textos proposada.
- Proporcionar als estudiants mecanismes que els permetin augmentar progressivament el volum de text traduït.
- Llegir i comprendre textos a vista sense l'ús del diccionari.
- Corregir els textos traduïts diàriament, individualment o en grup.
- Comentar el contingut lingüístic, literari i sociocultural dels textos traduïts, amb èmfasi singular als aspectes relatius a la seva tradició posterior.
- Explicar els continguts gramaticals, mètrics i estilístics en funció del text.
- Explicar continguts *de realia* que ajudin a contextualitzar el text.
- Situar i fer entendre l'*Eneida* en el seu context històric i literari.

L'estudiant s'haurà de responsabilitzar de dur diàriament el text proposat per a la traducció i el comentari.

**L'estudiant haurà de fer servir un diccionari universitari llatí-català/castellà; no els serà permès usar un diccionari escolar.**

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

## Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Continguts teòrics	10	0,4	1, 3, 4, 6, 8, 9, 10
Traducció i comentari de textos	40	1,6	1, 3, 4, 6, 8, 11
Tècniques de comprensió ràpida d'un text llatí	5	0,2	7, 12
Tipus: Supervisades			
Exercicis de lectura i de morfosintaxi	10	0,4	1, 7, 12
Exercicis de mètrica i de traducció	10	0,4	4, 11
Tipus: Autònomes			
Estudi de lèxic i gramàtica	15	0,6	7, 12
Lectures obligatòries	15	0,6	6, 8
Traducció diària	45	1,8	1, 3, 4, 5, 7, 11, 12

## Avaluació

### I. Exercicis i proves d'avaluació

L'avaluació de l'estudiant es farà a partir de:

1. Traducció i comentari gramatical d'un text vist a classe (20%).
2. Control de lectura de l'*Eneida* de Virgili. Es durà a terme mitjançant dues proves en què l'estudiant haurà de demostrar que ha llegit amb minuciositat l'obra en traducció (10%).
3. Primer examen de traducció d'un text de l'*Eneida* no treballat prèviament (10%).
4. Segon examen de traducció d'un text de l'*Eneida* no treballat a classe, amb resolució de qüestions morfosintàctiques, estilístiques i mètriques (40%).
5. Participació activa a les sessions presencials (10%).
6. Resolució personal d'activitats a l'aula. L'estudiant haurà de resoldre per escrit exercicis breus o de respondre qüestions en què demostrï la comprensió i aplicació dels continguts explicats a les classes presencials. Aquests exercicis es podran fer a l'aula sense avís previ, en començar o acabar la sessió (10%).
7. Activitats de lèxic, gramàtica o d'anàlisi estilística a través del campus virtual per preparar la traducció o revisar continguts (10%).

## II. Condicions per a ser avaluat

### **No avaluable.**

L'estudiant que figuri a l'acta final i del qual no constin dues o més evidències de les abans descrites rebrà la qualificació de "no avaluable".

### **Avaluable.**

Si el professor en té dues o més evidències singulars (exercicis, proves), l'estudiant rebrà la qualificació en l'escala de suspens fins a excel·lent (MH), d'acord amb els percentatges esmentats en l'apartat corresponent.

Per estar en condicions de superar l'assignatura (aprovat-MH), l'estudiant, pel cap baix, haurà d'haver realitzat:

1. Les dues proves de traducció d'un text no vist de l'*Eneida* i haver obtingut una qualificació de 4 com a mínim en el seu conjunt.
2. La traducció i comentari d'un text vist de l'*Eneida*.
3. El control de lectura d'una part de l'*Eneida*.

En cas que la suma de la ponderació de les qualificacions fos 5 o més alta, però no s'acomplís algun dels tres requisits esmentats anteriorment, l'estudiant serà qualificat amb un 4,5 (suspès).

## III. Condicions de la recuperació

Per participar a la recuperació l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total.

En la fase de recuperació, l'estudiant només podrà recuperar els dos exàmens de traducció no vista (60%).

## IV. Calendari de les proves d'avaluació.

Les proves d'avaluació seran:

- Control de lectura dels llibres I - VI de l'*Eneida*. Dv. 15-03-2023
- Control de lectura dels llibres VII - XII de l'*Eneida*. Dv. 15-05-2023
- Primera traducció d'un text del *Eneida*. Dc. 29-03-2023

- Prova de traducció d'un text no vist de l'*Eneida*. Dv. 14-06-2023
- Traducció i comentari d'un text de l'*Eneida* vist a classe Dc. 12-06-2023

En cas que un estudiant o una estudiant no pugui assistir a una prova parcial o a la prova final de recuperació el dia fixat, no tindrà oportunitat de repetir l'examen, si no és que el professor ho considera oportú a la vista de la documentació acreditativa del motiu de l'absència.

En la prova de recuperació, que serà programada per l'Equip de Deganat de la Facultat, l'estudiant només podrà recuperar la part corresponent a les dues proves de traducció d'un text no vist de l'*Eneida* (60%).

## V. Procediment de revisió de les qualificacions

L'estudiant té el dret de revisar tots les activitats d'avaluació en l'hora i el lloc que el professorat anunciï a l'alumnat.

Els estudiants i les estudiant tenen l'obligació de consultar l'acta de qualificació de l'assignatura abans del seu tancament per assegurar que no hi ha hagut cap error en el traspàs de notes per part del professor.

## VI. Plagi o còpia

En cas que l'estudiant realitziqualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

**Aquesta assignatura/mòdul no preveu el sistema d'avaluació única.**

## Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Control de lectura de La Eneida	10%	0	0	6, 8, 9, 10
Participació a les classes	10%	0	0	1, 7, 11, 12
Resolució d'activitats a l'aula i al CV	10%	0	0	1, 11
Traducció d'un text no vist a classe	10%	0	0	1, 5, 7, 11, 12
Traducció d'un text no vist de l'Eneida	40%	0	0	1, 4, 7, 11
Traducció i comentari d'un text vist de l'Eneida	20%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

## Bibliografia

### 1. Edicions de l'*Eneida*.

- Gian Biaggio Conte (ed.). Teubner, Berloni et Novi Eboraci 2009.
- Jacques Perret (ed.), 3 vols. Les belles lettres, París 1981-1987.
- Roger Aubrey B. Mynors (ed.). Oxford Classical Texts, Oxford 1969

- Miquel Dolç (ed.). Fundació Bernat Metge, Barcelona, 1972 - 1975 .
- Henri Goelzer (ed.), 2 vols., Les belles lettres, París, 1925 (1964<sup>11</sup>).
- Luis Rivero García; Miryam Librán Moreno et al. (eds.), 4 vols. CSIC (Alma Mater), Madrid, 2009-2011.

## 2. Edicions amb comentari

- *Aeneid: Books 1-6*, ed. Randall Ganiban; Hackett Publishing Company, Indianapolis, 2012.

## 3. Manuals de gramàtica llatina.

- Rubio, Lisardo - González, Tomás, *Nueva gramática latina*, Ed. Coloquio, Madrid 1990.
- Segura Munguía, Sebastián, *Gramática Latina: Nueva trilogía sobre la lengua latina*, Deusto 2012.
- Valentí, Eduard, *Sintaxi llatina*, Curial, Barcelona, 1979 [revisada per P. L. Cano]

## 4. Manuals i estudis de literatura llatina.

- Bieler, Ludwig, "La época de Augusto" i "Virgilio", en Id., *Historiade la literatura romana*, Gredos, Madrid, 1972, pp. 175 - 185; 185- 212.
- Conte, Gian Biagio, *Latin literature. A history*, Baltimore, Johns Hopkins University Press, 1999 / *Letteratura latina*, Milà, Mondadori, 2002. Capítol 25: Virgili.
- Fernández Corte, José C., "La Eneida", en Codoñer, Carmen (ed.), *Historia de la literatura latina*, Càtedra, Madrid, 1997, pp. 177-190.

## 5. Context històric

- Pierre Grimal, *El segle d'August*, Edicions de 1984, Barcelona, 1999.

## 6. Manuals de mètrica llatina.

- Ceccarelli, Lucio, *Prosodia y métrica del latín clásico*, (trad. de Rocío Carande). Universidad de Sevilla, Sevilla 1999.

## 7. Diccionaris bilingües.

- Seva, Antoni (dir.), *Diccionari llatí-català*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- Gaffiot, Felix, *Dictionnaire illustré latin-français*, Hachette, París.
- Glare, P. G.W., *Oxford Latin Dictionary*, Clarendon Press, Oxford.
- Blánquez, A., *Diccionario latino-español*. Gredos, Madrid.

## 8. Diccionaris i vocabularis en línia.

- Charlton T. Lewis, Charles Short, *A Latin Dictionary (Perseus)* < <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3atext%3a1999.04.0059> >.
- Félix Gaffiot, F., *Dictionnaire latin-français* < <http://gerardgreco.free.fr/spip.php?article43&lang=fr> > i <<http://www.tabularium.be/gaffiot> >.
- *Logeion* < <https://logeion.uchicago.edu/lexidium> >.

## 9. Dictionaris específics.

- Ernout, Alfred; Meillet, Antoine, *Dictionnaire étymologique de la langue latine*, París 1967.
- Vaan, Michiel de, *Etymological Dictionary of Latin and the Other Italic Languages*, Brill, Leiden, 2008.

## 10. Virgili

- Farrell, Joseph - Putnam, Michael C. J. *A Companion to Vergil's Aeneid and Its Tradition*. Hoboken: John Wiley & Sons, Incorporated, 2010. Accessible des de la UAB: <  
[https://bibcercador.uab.cat/permalink/34CSUC\\_UAB/1c3utr0/cdi\\_proquest\\_miscellan](https://bibcercador.uab.cat/permalink/34CSUC_UAB/1c3utr0/cdi_proquest_miscellan)  
>.

## 11. Traduccions de l'*Eneida*.

Al català:

- Traducció de Joan Bellés, Empúries. Barcelona 2002.
- Traducció poètica de Miquel Dolç, Alpha. Barcelona 1958.
- Traducció de Miquel Dolç, 4 vols. Fundació Bernat Metge. Barcelona, 1972-78.

Al castellà:

- Traducción, estudio preliminar, bibliografía y notas de Dulce Estefanía Álvarez, PPU. Barcelona, 1988.
- Traducción de José Carlos Fernández Corte, Cátedra, Madrid, 2008.
- Traducción de Javier de Echave-Sustaeta, Gredos, Madrid, 2019.

## Programari

No hi ha programari específic per a aquesta assignatura